

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

МИХАИЛО,

АРХИЈЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ И МИТРОПОЛИТ СРБИЈЕ,

преминуо је 5. (17.) фебруара о. г у 12 часова, у подне. Родио се у Соко-Бањи у Србији 19. августа 1826. г.

Српски народ, изгубио је у овом првосвештенику своју дику, свој понос. Михаило беше одарен великим умом, племенитим срцем, искреним родољубљем, ванредном вредноћом; а при том беше благе и питоме нарави, пун смерности и велике трпељивости, као што приличи таком високом достојанственику и архипастиру. Са тих својих лепих и богатих врлина беше љубљен и поштован од највиших до најмањих слојева нашега народа, а беше цењен и уважен и од целог словенског света, наиме од браће Руса и великих царева руских. Историја народна забележиће име овог архипастира у првим редовима и са најкрупнијим словима. Судба Србије била је за свих последњих 40 година тесно везана с именом овог великог покојника и за то данас ту-гује за њим Србија и васцео српски народ, па и остало Словенство и просвећено људство.

Нека је вечна хвала и слава овом великану нашем!

I

Пусте су стазе којим хођах теби
 Јесен им њежно покидала цв'јеће,
 А црних тица неизбројно јато
 Над њима гракће и над њих се слеће.

Ја чекам љето да озари небо,
 Растјера магле и злослутна јата;
 И пусте стазе да окити цв'јећем
 И оспе чистим лучама од злата.

Поћи ћу опет низ те старе путе,
 Тражећ ти очи што сунцима горе,
 Да мисли црних разагнају ми јата
 Што на ме сл'јећу и душу ми море.

II.

Олуј се диго и страхотном хуком
 И мразом љутим засипа по мраку . . .
 Ја заман чекам сан слатког спокојства
 На чело руку да ми спусти лаку.

О, гдје си драга? Нема те крај мене
 Ударце срца да слушаш у тами,
 И ноћне сате и сладосне приче
 И жарке р'јечи у глухој осâми.

Заман те зовем! Као ноћни олуј
 Без наде љубав диже се у груди . . . .
 А моја туга у дубоки пехар
 Вјечно ми сипа и вјечито нуди . . . .

Јован А. Дучић.

ЖЕНЕ АДВОКАТИ.

Госпођица Janny Chauvin, је недавно у Паризу дигла велику галаму. Свршивши правне науке затражи на темељу своје докторске дипломе, да ју именују адвокатом, а кад јој молбе не испунише, дигне она пуним правом у читавом Паризу галаму питајућ: „Што ћу са својом дипломом, ако ми не дате права, да с њоме заслужим свагдањи љеб?“

Рођена је 1862. сирота бијаше, те је трудом и муком радила, да заради и потребно за душевну и тјелесну храну. Заузме се за њу један Бриселски адвокат Ludvik Frank и написао меморијал, где спомиње двадесет жена, које су као она училе, ал по довршеним наукама и место добиле. Његова ме је радња веома занимала, па сам за то ово из ње изнела.

Госпојица Lydia Роџт Галијанка прва је у Европи ступила на пут правничких наука, па је већ од двадесетак година амо, заједно са својим братом отворила канцеларију у Турину, где је изврсна бранитељица навластито у криминалистици. Госпођа Ана Akkeson (рођ. 1865) бијаше прва Скандинавка, која се је посветила правознанству у својој отаџбини.

Гђа Sidna Silen брани од г. 1895. парнице својих клијената у Helsingforsu а стоји дапаче у тој улози пред финландским сенатом. — Гђица Letусуа Walköngton би-

јаше опет прва докторка у Dublinu, али не ради у своју корист, већ само (бесплатно) за убоге. Индијанка Corneliја Sorabji свршила је правне науке у Oksfordu, практицирала послје у Londonu, а кад се је повратила у Индију преузе управу над једним заводом за одгајање младежи, ал' при том не запусти ни адвокатске прак- тике.

Гђица Sarmesa Belcesco доврши прије седам година правнички факултет у Паризу и Букарешту, но није јој потреба, да би се користила својим правом, премда је у феминистичким препиркама вазда стојала на страни бранитеља женских права.

Швицарка Emilija Hemrin Spyri, кћи пастора, доби докторски наслов 1886. у Zürichu, радила је као таков неко вријеме у Америци а сада је у Берлину, где је отворила свој уред за правне ствари англо американске.

Гђица Klara Martin започела је одвјетничку практику у Kanadi. У сједињеним државама сјев. Америке, ради већ више жена успјешно на том пољу. Гђа Florentina Crouse ради већ 23 године у Tiffinu (Ohio) и стекла си је већ леп иметак. Она је првакиња лиге женских адвоката у Америци. И сестра јој Luters често заступа свог мужа адвоката који је оглувио изненада. Гђа Beloa A. Lochwood

у Washingtonu прва је жена, која је сјела у парламенат сједињених држава 1884. Бијаше паче кандидатком — президента Републике. И гђа Helena Knowless-Haskell начинила је сјајну каријеру. Родила се 1860. и похађаше скромне сеоске школе, те касније била и сама сеоском учитељицом. Али неуморна њезина марљивост није мировала, док ју није окрунила докторска диплома. Год. 1892. бијаше у кандидатури за презеса „Attorney general“ но

пропаде у овој кандидатури, а место ње дође неки Haskell, који је своју ривалку узео за помоћника у том звању, а три године касније ожени се с њоме. Ето шта жена може! То су красни примери вредни, да се насљеђују! Посао је заиста дика не само мужа већ и жене! Код нас дакако, да није још настала потреба да жене буду адвокати, али има много других поља привреде, где би и оне могле корисно деловати.

Јелица Беловић-Бернадзиновска.

Ј . . . —

Заспало цвеће . . . и тихо снива,
И снег га бјели дубоко скрива —
Тишина ј' свуд . . . !
У тој тишини налазим лека:
За тужне дане млађана века,
И болну груд! — — —
Душа ми сјетно, даљини хрли..
Спомени моји где су се стрли
Из срца твог!!? —
А твоје ми срце још и сад краси

Твој спомен врела сузица кваси
Из ока мог. —

— — — — —
Отиће зима — устаће цвеће . . .
Доћ' ће и славуј да песмом леће
У зелени гај! . . . . .
Ал' ја ћу тада — као и сада
Венути, гинут', чезнути млада
За тобом знај!!!

Смиљана.

ПАОЛО МАНТЕГАЗА. „УМЕТНОСТ У СКЛАПАЊУ БРАКА“.

Прер. СТЕВАН ВЛАЈКОВИЋ-РИВИЦА.

Три су проблеме на овом свету, које су још нерешене остале, премда су о њих највећи научењаци лупали главу без икаква успеха. А те проблеме су: квадрат круга, — *perpetuum mobile**) и ожени се, те опет сретан бити. Против бастиде пошледње проблеме отпочета је једна нова навала; извршење исте у првом тренутку изгледа да је лако, али одгонету доћи ваљда је теже, него код квадрата круга. — Како Енглезима, Русима, Французима, Американцима и Немцима, унаточ мање — више духовита им рада књижевна, није пошло за руком у браку скривену срећу из зачкољине измамити, један Талијанац појави се сад на видокругу, као заповедник нападача, великим позивом, да у клонулима за рана наду и храброст пробуди. Кратко је време томе, како једно дело

професора Паола Мантегазе, великог антрополога, психолога, фенолога и научењака — угледа света, а наслов му је: „Уметност у склапању брака“. — До беса! — рећи ће где који завидљиви колега, — та и сам наслов много вреди! И велико човечанство, које — као што је познато, не рачунајући амо децу — искључиво је ожењено, нежењено, у сретном и несретном браку, — лакомом грабљивошћу машиће се овог дела. Јер заиста, када један Мантегаза, човек тако великом спремом, пред којим је човек и душевно и физички само један математички тачно разлучљиви жив створ, — посвети једној проблеми од тако велике важности своје многострано знање и богато искуство, то смо у многоме решења добили.

Професор Мантегаза један је од оних ретких људи, коме све, чега се само лати, испада за руком. И он при свему

*) Вештачка справа, која се непрекидно сама собом реће.

томе није ни себичан, јер веле, да талијански и иноземски књижари ни са једним аутором нису тако задовољни, као с њиме. Али то је факт, да он у својој срећи, која је њему пала у део, и другог хоће учесником да учини.

Мантегаза је већ од својих 65 год. Дуго је сретан живот брачни уживао; и пре 4 године поново се подјармио игом брака, који му и најмање не отештава живот. По свој прилици та новија женидба друго — ваљда поправљено — издање сретног живота брачног, нагонила га је, да овај патнички народ обдари својим делом, ком се је овај наслов усудио дати: „Уметност у склапању брака“. („L'arte di prender moglie“.) И препоручено је поглавито: „оним нестрпљивима, који се рано мисле женити; свима онима, који се касно мисле женити; свима бојажљивима, који се дотле колебају, док се међу тим задоцне; ову књигу препоручује онај муж, који први брак свој вазда благосиља, који и у другом мисли сретан бити и у том уверењу је да ово спољно уједињење је, унаточ силних напора, још увек „мање рђав“ облик свију оних тежња, којима је циљ мушког и женску ујединити.

Мантегаза је један од најмилијих научењака; који тако живо и народним језиком уме и најужасније ствари предавати из света велике природе. У његово дубоко и темељито знање може само онај сумњати који победу истине пориче. Али ово не налази се у дубоком знању, него у пријатном начину предавања му, нарочито овом својству има захвалити општу омиљеност својих дела. Флоренцијски научењак продревши у дубину срца, већ небројено пута дао је израза својих мисли у делима, која су позвана, да према истинитој љубави примчивији будемо и да важност њену и ценити знамо; увађанас у земаљски рај сретно и опет у мрачну рошу несретне љубави. Циљ његова рада је, да блаженство истините љубави нађемо и с друге стране, да број горког разочарања, која из обмана потичу, умали; —

ипак тако духовит, згодан, сатиричан и и жив ни у једном делу није био, као у овом.

У предговору оштро напада на уображеност и лицемерство модерног друштва. Човек мора најмање једно 30 година волети. Да би они, који трпе оскудицу у томе, свој захтев удовољили, или купе љубав; — чине прељубе, те као крадљивци ушуњају се крадом у стан свога пријатеља или суседа и преотму љубав, или се пак — ожене. Ово су без сумње три разна начина. Из једног од ових пошло му је за руком разним странпутицама један четврти изнаћи и у исто доба весело и привидно без прекора ужива у преотетој љубави. Али људи правог карактера само једним путем смеју ићи, а то је тај, који браку приводи; истина је до душе, да човек, који се озбиљно размисли, не ће се лако одважити на тај корак. — Али ко размишља данашњим даном о озбиљном кораку живота? ... Навлаш бацају сами себе у понор. „Ако нам ствар наопако испадне, те у браку не нађемо жељену циљ, тада ћемо још увек наћи олука, помоћу кога ћемо своју штету накнадити; шта више и сам Мухамед, који строго кажњаше оне, који би и најмање повредили закон, — прашта и највеће грехе у љубави, јер „Бог је добар и милостив!“ И сви су тог мишлења, премда нису они написали „Коран“. Према љубавним гресима „Бог је добар и милостив!“ Јест, човек нека се ожени, вели Мантегаза, јер брак је још увек најчастнији, најздравији и најидеалнији начин љубави. Али добро се ожените! Свом снагом својих мисли и осећаја тежите, да ову најзначајнију загонетку живота решите. По најбољем уверењу свом са најбољом ступите у савез. Шта мислите ви биографи? „Чујете ли речи овога мужа, који је пре свега женску изабрао за предмет свом испитивању, који исту за бољи део човечанства налази, и који њу између свију земаљских створења највећма волете првим и најбогатим извором среће сматра“.

(Наставиће се.)

„ГГ. МИЛКИ И САВИ“

приликом ступања у брак.

Честитам вам венац
— Брачнога кола
Да Бог да наша најлепша —
— Вило
Под моћним штитом
— Сокола дична
Код тебе срећи седиште
— Било.

Нека сте здраво —
Бог нек вас чува
У новом свету брачнога кола
Блистајте сјајем —
Срећно вам било
Дични соколе и „бела Вило.“
Зајечар, 26. октобра 1897.

J. Ћ.

Д О П И С И.

Нови Сад на Сретеније 1898. г. — Синоћ смо имали овде беседу наше срп. више девој. школе. Вредне ученице ове школе, пружиле су нам лепа уживања својим складним песмицама, својом вештом свирком, својим поучним комадом: „Институткиње и чаробно огледало“, и особито оном живом сликом: „Како се цвеће свети“, да су заслужиле, да их се сетимо и у овом листу.

Млоги је наш свет противан оваким дечјим забавама, јер мисле, да се деца тим одводе од својих школских дужности и да им се тим даје прилика да своју урођену сујету сувише рано подхрањују. Ми судимо, да су такви приговори неосновани, јер спремање и вежбање дечје за оваке забаве бива, као што смо извештени тек у 2—3 недеље дана, бар на овој школи, и то све у ваншколским часовима. За тако кратко време не може се много издангубити нити се мозак толико уморити може, да би се штетила настава школска. Ни сујета не може се за једно вече толико подранити, у толикој мери, да би у деци оставила каква таква трага. Врло је сумњиве природе дакле такво пребацивање; али метнимо случај, да би се нешто на ове две стране и пореметило оваким забавама; али ваља узети у обзир, да се овим начином, много, врло много морално добија и ова морална страна брише и поништује она зла, која се мнимо предпостављају овој практичној школи друштвеног живота.

Друштво је практична и најбоља школа за омладину. Куда га оно одведе и како га оно у преломним годинама спреми, такав обично остане човек за сва времена. Редак је и човек, а камо ли дете, који може да се извуче из окова друштвеног поретка и да ради на супрот друштвеном мњењу и суду. Свако то гледа, да у гове

том јавном суду и да задовољи околинину своју. У тој тежњи поправља се човек, т. ј. васпитава се у друштву; а оваке забаве су најмоћније чињенице за васпитни позив нашег подмладка, који и онако, на брзо после ове школе ступа у јаван живот, за који треба и да се спреме, те да уђу у свет са што више окретности, друштвеног манира и опхођења, друштвене углађености и пристојности, која се особито тражи од женског нараштаја. А ово је најбоља практична школа за то, где су деца под надзором својих родитеља и старешина.

Има у тим забавама још једна добра страна, коју у нашим приликама овамо не треба заоставити, а која повољно утиче на млада срца наших будућих матера и Српкиња.

Са оваким забавама су обично скопчане и неке добротворне цели, неки јавни интереси. Овим начином се заинтересују деца за наше јавне народне и друштвене потребе и уче се радити и делати за те јавне цели, те и у том имају оваке забаве великог покретача.

За то се ми и захваљујемо наставницима, наше срп. више дев. школе који не жалише труда, да онако лепо спреме децу своју за ову јавну школу. Нека је хвала и деци, која су своје задатке онако лепо извели а наиме ученицама: *Јелени Рајковићевој* на лепој песми, *Цвети Бингулчевој* на вештој декламацији, сестрама *Анђелији* и *Мирослави Јосићевој* и *Вери Јовановићевој* на прецизној и за њихово доба и године вештој и прецизној свирци, приказивачицама: *Стојанки Алексићевој*, *Олги Вученовићевој*, *Јелени Којићевој*, *Олги Констаншиновићевој*, *Бранислави Петровићевој*, *Види Пошковићевој*, *Ванди Страшимировићевој* и *Десанки Милошевој* које су од реда тако добро играле, да нема замерке

ни с које стране. Нека приме захвалу и све оне, које су у оној дивној слици цвећа приказивале живо цвеће, а особито беседнице: *Олга Љубишина и Јулка Бугарска*.

Оне су све заслужиле, да се похвале, јер су оставиле лепу успомену код свију посетилаца, а желимо им, да и оне понесу с ове забаве пријатне утиске, који ће их за сав век подсећати на ове слатке дечије дане; па ако се ништа друго не постизава овим забавама, доста је и много је и то, што деца понесу из свог школског доба пријатне утиске и лепе успомене.

Један родитељ.

Земун, 12. фебруара 1898 г. (*Прва главна скупштина добротворне задруге Српкиња Земункиња.*) Оно, што смо тако дуго ишчекивали, дошло је. Месеца децембра прошле године дошла су од високе кр. земаљске владе потврђена правила Добротворне Задруге Српкиња Земункиња. У то име задруга је и почела свој рад са овом 1898. годином.

На Сретеније о. г. одржана је прва главна скупштина добротворне задруге. Тога дана по подне у дворани код св. Богородичне цркве искупио се тако рећи, цвет земунске женске интелигенције, која је хитала у скупштину овог новог тела, које ће имати да буде отац и мати бедним и невољним и које ће убрисати многу горку сузу са лица сиротиње. Привр. председница уважена гђа Марија Радојчићка отворила је у $\frac{1}{4}$ сата скупштину, пошто на скупштини беше присутних 70 чланица редовних и 4 потпомажуће. Отварајући скупштину гђа председница констатовала је тако велики одзив од стране наших Српкиња и захвалила се на том одзиву, желећи да рад скупштине тече мирно и корисно по саму задругу.

Привр. тајник г. Вељко П. Петровић јавља скупштини, да је висока кр. земаљска влада потврдила правила добротворне задруге Српкиња Земункиња, и да ће сад задруга, у име божије, отпочети моћи свој добротворни рад. Као што се види по самом одзиву на ову скупштину воље и заузимљивости је сад у самом почетку и сувише; нека тога буде и одсад.

После тога прелази се на 3. тачку дневног реда и приступа се бирању председнице за годину 1898. На предлог гђе Јулке Ст. Крецул буде за председницу у години 1898. изабрана једногласно досадашња привр. председница уважена гђа Марија Радојчићка.

Марија Радојчићка заузима поверено јој председничко место и захваљује се на одликовању. Сад је наступио диван приказ. Цела скупштина и старије госпође и млађе, приступале су редом председници и честитале јој избор. Гђа Радојчићка са осмехом на лицу примала је честитања. Тога тренутка свако се радовао избору гђе Радојчићке за председницу, јер је свако био уверења, да ће она, као председница повести задругу у коло осталих добротворних задруга!

Привр. тајник г. Вељко П. Петровић читао је после тога цео задружни статут.

После се приступило избору скрутинијума, а по том подпредседнице и одбора. У скрутинијум изабране су: гђе Даница Павловићка, Софија Љубиша и гђица Вукосава Лубенова.

Избор потпредседнице обављен је тајно цедулицама. По свршеном гласању буде за потпредседницу изабрана гђа Софија Недељковићка са 47 гласова против гђе Јелене Димитријевићке, која је добила 13 гласова.

За тајника буде изабран једногласно досадашњи привремени тајник г. Вељко П. Петровић.

За благајника изабрана је једногласно гђа Јелена Димитријевићка.

По предлогу кандидационог одбора у управљајући одбор изабране су ове госпође: Марија Барјактаровићка, Јованка Милутиновићка, Катица Марковићка, Неда Николићка, Даница Павловићка, Ангелина Капамација, Катица Петровићка, Христина Лаушевићка, Јелена пл. Бенко, Јелена Стојковићка, Јулка Пушићка и Даринка Улрих.

У прегледачки одбор изабране су госпође: Ида Секулићка и Јулка Ст. Крецул и г. Илија Максимовић.

За оверовљење скупштинског записника изабране су госпође: Јелена Васиљевићка, Лепосава Тривунчићка и Даница П. Лаушевића.

У то стиже телеграфски поздрав добротворне задруге Српкиња у Вел. Кикинди, која жели задрузи срећан почетак. Поздрав је прихваћен са „живеле“!

Како је дневни ред био исцрпљен, прелази се на евентуалне предлоге. На предлог тајника решено је, да се задружна правила штампају и разашљу чланицама.

Пре него што ће се скупштина закључити устаје поштована гђа Христина пл. Лаушевића и уписује се за прву оснивачицу добротворне задруге, и полаже свој прилог од 80 круна. За њом тајник уписује за оснивачицу гђицу Ану

Николићеву из Иланце. Следујући примеру гђе Лаушевићке уписале су се за оснивачице са прилогом од 80 круна ове госпође: Софија Недељковићка, Ангелина Капамаџија, Јелена др. В. Николића, Марија Радојчићка, Даница Павловићка, Марија Барјактаровићка, Вера Авакумовићка, Јелена пл. Бенко, Софија Дамјановићка, Јулка Ст. Крецул, Јелена Димитријевићка, Марија Николићка, Катарина Марковићка и Катарина Орељ.

Као што се види, наше Српкиње прегле су својски да оснују основни капитал задружни, како би задруга могла што пре развити свој добротворни рад.

До данас је задружни капитал овај: од оснивачица 1200 круна, од улога редовних чланица 760 круна и од потпомажућих 24 круне; свега 2064 круне. То је, свакако лепа свота, којом се може весело почети тако узвишени рад.

Скупштина се разишла уз узвике „живела председница“!

То је у кратко ток прве главне скупштине добротворне задруге Српкиња Земункиња. Велики одзив наших Српкиња даје нам повода да верујемо, е су оне са свим схватиле ону узвишену задаћу, која их прати на путу њихова рада.

У Земуну није до данас било добротворне задруге. „Одбор госпођа“ радио је нешто у духу задружног програма, али тај је рад био врло незнатан. Оснивање добротворне задруге била је код нас прека потреба, која је хвала Богу задовољена.

Саопштавајући вам овај први корак наше новоосноване добротворне задруге, молим вас, господине уреднице, да овај ток скупштине предате јавности, те да послужи као слика народне свести и добра и милостива срца код Српкиња Земункиња, којој желим срећан почетак у њихову раду и делању.

Радослав.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 23. јануара (4. фебруара) о. г. под председништвом своје начелнице гђе Јулке Радовановићке. У овој су седници присуствовале и скупштинарке гђе: Марија Вучетићка, Ирина Барако и Душица Радуловићка, које су овериле записник последње редов. глав. скупштине. Начелница је поздравила топлим речма ново изабрану подначелницу гђу Кат. пл. Новићку и нову прегледачицу гђу Љубицу Моловићку, које је одбор пропратио са живеле. У овој седници је известила начелница, да је и ове године као и лане, скупио овдашњи грађанин Јосиф Ернст повећу своту новаца од нашег српског грађанства за децију народну кујну. На исту цел. дала је и начелница у име ове задруге из друштвене благајне 25 ф., те је тако доспео 150 ф. за кујну, а 20 ф. за фонд на идућу годину за оваке цели. След тога је начелница погодила лањског подузимача на темеринском друму, по 16 н. од детета, и узела је списак од учитеља срп. осн. нар. школа од сироте деце па ће за који дан отпочети давати ручак за 26 мушке

и жен деце, а трајаће 6 недеља дана. Овај је извештај узео одбор на одобрење и овластио је начелницу, да пази, да се овој деци издаје тачно и добро одређена храна. — Пошто се нашло, да у нашем месту има још велики број интелегентних госпођа, које нису чланице овог друштва, то се поједине одборкиње умолиле, да иду код таквих и да их позову да се упишу, па да у идућој седници извисте, која се примила чланства, да их и одбор прогласи за такове.

Вел. Кикинда.

Српска добротворна женска задруга у Вел. Кикинди одржала је на Сретеније своју редовну годишњу скупштину. У одређено време председница гђа *Нина Пешровић* поздрави икупљене чланице добродошлицом и отвори седницу. За тим је перовођа г. М. Косић прочитао имена умрлих чланова и добротвора ове задруге. Задруга наша има три добротворке а то су: *Маца Вајдићка*, *Ана Косанчићка* и *Јованка Дорословац*, које су за живота штеделе да се после од њихне уштеде сиротињи помоћ даје. Слава таким добротворима! После прочитања имена, прочитао

је перовођа извештај прегледачица рачуна женске задруге из год. 1897. Рачуни су нађени у потпуном реду Скупштина даје опросницу благајкињи гђи *Евђенији Баковљевој* и изјављује благодарност на тачном и савесном руковању са иметком друштвеним. Из тог извештаја видесмо, да је наша задруга у години 1897. имала 2447 ф. прихода а 2438 ф. расхода. Кад погледамо на издатак уверићемо се, да задруга наша свој племенити задатак најлепше извршује. Сваке године издаје она преко 400 фор. на одевање сиромашне школске деце; она издржава уз припомоћ црквене и политичне општине српско забавиште; даје сталну месечну припомоћ сиротим удовицама или оној деци, која остану без родитеља; о свом трошку даје сироту децу на занат и води бригу о њима све док занат на сврше; брине се за оболелу и пострадалу сиротињу. У овом погледу морамо нарочито похвалити нашу уважену председницу гђу Нину Петровић, даље подпредседницу гђу Сиду Пачу и благајкињу гђу Евђенију Баковљев и остале чланице управног одбора, јер оне, чим дочују, да је која породица сиромашна пострадала и од старости оболео који члан породице, одмах оду саме да се лично увере о стању дотичне породице, па кад се осведоче, пружају им прву, најпречу помоћ. Не једанпут су те вредне госпође и саме понуде носиле и слале дотичлима и за сво време боловања свагда распитивале се о стању здравља истих све донде, док се из болести не би подигао и за рад способан постао. Ово је заиста за похвалу, тако и раде оне, које хоће беднима да помогну. Даље је наша женска задруга давала годишњу припомоћ појединим ђацима ради свршавања виших наука, који данас као свршени људи и корисни радници раде на просвети срп. народа. Па поред свега тог великог издатка наша задруга умела је вештим руковањем друштвеном благајном сваке године извесну своту да уштеди, те тим начином и до лепог сталног иметка доћи, који ће, како чујемо, ове године да достигне до десет хиљада форината. Ово је врло леп иметак за друштво, које годишње тако много троши на добротворне цели.

Задруга наша има 86 чланова редовних и 7 помажућих. Чланови су из свију сталежа, али је најмање заступљен ратарски сталеж, јер из тог сталежа има само један члан; тек у најновије доба почеле су се и наше ратарке уписивати у задругу; за цело су увидиле, да је рад задругин племенит и на добро овдашњем сиромашном Српству.

У тој скупштини су изабрана 4 члана у управни одбор, који су по правилима искоцкани били, а за тим поново бирани. Даље су изабрана два члана, који ће потписати записник и за тим председница распустити скупштину. **Савна.**

З а г р е б.

Загребачка добротворна задруга Српкиња држала је дне 18. (30.) јануара т. г. своју редовну главну скупштину, у којој је присуствовало 30 редовних чланица. Пошто је констатовано, да је довољан број чланица присутан, прешло се на дневни ред. Скупштина је примила на веома повољно знање како извештај управног одбора, исто тако и извештај рев. одбора; одобрила је предлог управ. одбора за прорачун за год. 1898 а исто тако прихватила је и предлог одборов, да се од вишка из 1897 год. свота од 125 фор. дода капиталу, који је укамаћен у Српској Банци. Скупштина је поделила апсолуторију одборима, а на предлог ред. чланице г. Драгиње Савић изабрала је поново исте часнике са неким малим изменама. У управ. одбор изабрани су: председница Катинка бароница Живковић; подпредседница Катина уд. П. Јовановића; благајкиња Јелена Ђ. Поповић; одборкиње: Драгиња Савић, Јелена Јоановић, Јелена Пањковић, Јелена Ђук, Јулијана Михајловић, Марија Миланковић, Марија Руварац, Милица Поповић, Паулина Матијевић; тајник М. Грујић; у рев. одбор изабрани су: Ана Петровић, Паулина Торбица и Петар Николић.

Задруга ова има капитала 1200 фор. који је укамаћен у Српској Банци од којега троши само интерес. У год. 1897. издала је задруга 638 фор. 39 новч. као потпоре сиромашним ученицама на овдашњим средњим школама, сиротим удовицама за одело и обућу сиромашној деци српске

аутономне школе и на друге потребе не рачунајући овамо разне трошкове. Број чланова у прошлој години био је: 17 оснивача, 91 ред чланица, 47 потпом. чланова, свега 155 чланова. У овој години порастао је број ред. чланица, те ће задруга ова и ако је још веома млада, јер не постоји ни пуне две године моћи својој племенитој и хуманитарној сврси у потпуном смислу одговорити. Истина да су код нас прилике бројне, али су и значајне. За овакав леп успех и напредак има се захвалити управ. одбору и на челу јој председници гђи Катинки бароници Живковић, која својим узорним тактом и промишљеним настојањем знаде и могаше привући пажњу загребачких Срба према задрузи. М.

З а д а р.

Славно уредништво „Женског Свијета“ врло је добро учинило, кад је у свом цијењеном листу одредило мјеста за извештаје о животу и раду наших женских задруга, јер се таким извјештајима даје лијепа прилика, да се задруге обавјештавају о дјеловању своме те да тим једна другу покреће на што бољи и кориснији рад. Покренут тим осјећајем узео сам си слободу, да изнесем овај први извјештај из живота и рада једне такве задруге из далматинског српског приморја.

Добротворна Задруга Српкиња у Задру одржала је дана 16. (28.) јануара о. г. своју главну скупштину под предријештвом гђе Јелисавете Симић у просто ријама српске Читаонице. Скупштина је врло добро посјећена била, јер су присутне биле скоро све другарице, што је лијепо и похвално. Из извјештаја, који је поднио перовођа видимо, да је задруга у прошлој години имала: 34 задругарица редовних и 5 помагачица; а овима се има придодати преосвештени епископ Никодим Милаш и преузвишена госпођа Марија плем. Давид од Ронфелда, који богатим годишњим прилогом, као добротвори, потпомажу задругу од првог почетка њене установе. Даље се из извештаја види, да ова, и ако малобројна задруга, ипак добро напредује материјално. По преданом рачуну у год. 1897. било је прихода фор. 653 и нов. 75, а расхода 351 и нов. 13. А имовину

задружну саставља уложна књижица поштарске штедионице задарске бр. 007.544 у вриједности од фор. 233, три обвезнице краљевине Далмације у вриједности од фор. 800 и расположива готовина у новцу од фор. 84 и нов. 54, који је стављен у приход за год. 1898. И тако основни задружни капитал износи концем 1897. године фор. 1117 и нов. 54. Таким материјалним успјехом могу се понијети и много веће и старије задруге, него што је наша тек од пре три године установљена. И у прошлој години, о Божићу и Ускресу, задруга је снабдјела потпуним одјелом и обуком 25 ученика и ученица сиромашних родитеља. Издавана је обилата годишња припомоћ једној ученици препарандије у Дубровнику. Задруга је потпомагала новчаном потпором и одјелом једну сиротну ученицу у Задру, која у исто вријеме врши и дужност послужитељке у неким послугама за задругу. И једној сиротној и удовој старици притекло се у помоћ у њеној невољи. То је у главnome био благотворни рад задруге у минулој години. По поднешеном извјешћу види се дакле, да задруга лијепо напредује у материјалном па и у моралном погледу, што служи на част управном одбору, који руководи задружни посао. Одбор је по својим силама учинио заиста све, да задруга ојача и унаприједи. А нека му као награда за труд буде признање, које су задругарице све изразиле на скупштири тим, што су једногласним избором изабране у нову управу на даље три године исте госпође. И тако нови управни одбор састављен је овако: гђа Јелисавета Симић, председница, гђа Милица Кнежевић благајница, гђа Јелисавета уд. Брчић, гђа Олга Петрановић и гђа Ана Катурић одборнице, а проф. Стеван Јавор перовођа.

На главној скупштини ријешено је даље, да се и ове године задружна слава обави на „Сретеније“ што љепше и што свечаније, и то у јутро са свечаном службом божјом а у вечер са бесједом. Закључено је зато, да управни одбор замоли преосвештеног госп. епископа, е да би дозволио, да се у његовој капели одслужи свечана служба Божја за здравље и мир задругарица и за још већи и срећнији

напредак њихове омиљене задруге. Молба одбора нашла је пријатна одзива код његовог преосвештенства, који је радо пристао и дозволу дао.

И тако на дан „Сретенија“ у 10 сати у јутро била је свечана служба божја у дворској капели. Присутствовале су све задругарице. По свршеној литургији почашћене су биле разним слаткишем у епископском двору. Преосвештени епископ, који је пре три године први нагласио о потреби женског удружења у овом мјесту на добротворну цијељ и око овог племенитог и узвишеног смјера окупио све госпође, овом је приликом и овом чашћу дао и опет новог доказа, колико радо гледа ову лијепу установу и колико милује оне, који се жртвују за опће добро. За вријеме части живахни се повео разговор поглавито о племенитој установи задруге и о њеном напретку. У 12^{1/2} сати задругарице се разиђоше понијевши собом најбољи утисак ове почасти, којом је господин епископ, као узвишени покровитељ задруге, предусрео своје гошће, а у живој жељи, да се у вечер што бројније нађу на забави и да провеселе српским весељем.

Бесједа је почела тачно по програму у 7^{1/2} сати у вечер. Дворане српске читаонице биле су препуне само српске отменије публике. Завјеса са раствори и мушки збор наших вриједних богослова под управом г. Телпо интонира пјесму Топаловића „Соколи“, која је отпјевана тако лијепо и прецизно, да је изазвала опће одобравање. Једва што се бура одобравања стишала иза ове пјесме, а завјеса се и опет раствори. На позорници је честита гђа Еди Сикорски. Она ће да декламује пјесму нашег пјесника Сундечића „Кула Баја Пивљанина“. И ако је у пјесми неколико стотина стихова, опет је она истрајала као од шале и сваког управ занијела. Нијесмо се само дивили њеној ријеткој способности и вјештини ама и оном њеном одушевљењу, које је могло бити онако велико једино код ње, ваљда за то, што је поникла тамо у Котору, баш на догледу самих рушевина Баја Пивљанина. „Красни Сарафан“ од Варлемова отпјеваше гђе М. Талпова и З. Боровићева, па г. г. А. Богдановић и

М. Зец баш добро. И свирка на гласовиру гђе М. Симићеве врло се допала у фантазији „Ја сам млада Српкиња“ од Лефлерв. Мјешовити збор испјевао је „Пјесмо моја...“ од Карлика врло складно. Ова се пјесма морала и опет поновити, што најбоље показује, колико се допала. Познаваоци музике хвале врло много и фантазију из опере „Carmen“ од Пијетрапетозе, коју је одсвирао на виолини г. Д. Пејић уз пратњу на гласовиру гђе В. Летићеве. Живе слике: Деспот Ђурађ Бранковић са синовима Гргуром и Стеваном и Ђерком Маром, турски цар Мурат II, па гуслар и вила, — управ опчараше публику. Та слика из крваве и тужне историјске прошлости српске са декламацијом гђе М. Симићеве (виле) и г. Обрадовића (гуслара) тако је живо приказана, да је у публици побудила највеће дивљење а наравно и одобравање да се на неуморно захтјевање морала завјеса и опет да отвара. У велико се свиђала и Јенкова пјесма „Богови силни“, коју је отпјевао мушки збор. Иза ове пјесме представљала се шаљива игра у једном чину од К. Трифковића под насловом: „Љубавно писмо“. И ако је ова игра многим већ позната била, ипак се је свима допала, јер су дилетанткиње и дилетанти своје улоге извршили врло добро, као да су већ вјештаци на позорници. Та гђа Сикирски, гђе Летићева и Катурсићева, па г. г. Зец, Богдановић, Чаушић и Томић, то су баш добро и одабрано друштво, које је свом снагом прегло, да чим боље одигра своју улогу. Послије шаљиве игре извлачени су лутријски бројеви. Као добитци били су разни укусни дарови, које су задругарице поклониле у корист задружног фонда. Један од ваљепших предмета поклатио је задружни одбор уз ласкаве ријечи честитој учитељици, гђеци В. Летићевој, за њено својско заузимање и труд око ове забаве.

Кад се и ова тачка програма свршила настало је тек право српско весеље, — повело се коло, које није престајало до зоре. У програму ове забаве велику су улогу играли и наши дилетанти у српским тамбурама, који су од све публике врло симпатично поздрављени били.

Не можемо а да са поносом не споменемо

и материјалну страну ове забаве. У том погледу нека говори сама цифра. Пало је на корист задружног фонда фор 306. А за ово нека је хвала свима онима, који у

онако ријетком и одабраном броју дођоше на бесједу, а у првом реду преосвештеном епископу Никодиму и српским заступницима, који су се овдје нашли.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА

Угарска. Око половине месеца фебруара о г. претресао се буџет министарства просвете у Угарској. Том приликом изјавио је кр. уг. мини стар просвете др. Јулије Влашић, да намерава поднети земаљском сабору нов закон за основ школе, који ће поправити многе недостатке угарске наставе. Истом приликом је изјавио, да није за то, да се све осн. нар. школе претворе у државне, али ће се уплив државни знатно проширити и над вероисповедним школама. У осталом је навео, да има још 600.000 деце без наставе и 700 школа без учитеља, до 4000 школа, где се слабо или нимало не учи државни (мађарски) језик, поглавито с тога, што га ни сами учитељи не знају, јер има још око 2000 учитеља, који не говоре мађарски језик.

Виноделско-воћарска школа. Земаљска влада краљевине Хрватске и Славоније отвориће на јесен виноделско-воћарску школу у Илоку. Општина ће дати за то потребно земљиште и припомоћи ће око зидања зграде, а влада ће плаћати учитеље.

Медицински завод за женске подиже се у Москви. На ту цел је приложио велики добротвор московски В. А. Морозов један мил. јун рубаља.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

Матићев литографски завод у Загребу издао је две српске историјске слике: а) *Св. Сава крунише свога брата Стевана Првовенчаног краља српског год. 1220.* — б) *Краљ Стеван Дечански добива вид при поднашању круне 1321.* Сlike су у величини квадратног полуметра, лепо су израђене и могу красити сваку нашу кућу па и школу. Цена је појединој слици 1 ф. 50 нов. и може се добити код горњег завода.

Изишао је 2. број „*Споменка*“ са врло лепим садржајем.

„Споменак“ излази 1 дана сваког месеца на целом табаку са много лепих слика. Претилата, рукописи и све, што се односи на уређивање

листа на адресу: Ivan Martinović, Pančevo (Ugarska). Поруке без новаца не уважавају се. Скупљачима десети број или новац за исти на дар.

Изишао је 3. број „*Босанске Виле*“ са овим садржајем: Сlike: Др. Лаза Томановић; Краљевић Марко и вила, од Паје Јовановића. — Пјесме: „Слатка ријеч,“ од Змајова; „Суспрет“ од Хакије А. Темима; „Оставите мисли моје“ од Јакова Р Шантића. — Приповијетке: „Велики жупан Часлав,“ од Сенћанина; „Газдин син,“ слика из сеоског живота,“ од Мих. Сретеновића. — Поука: Др. Лазо Томановић; Свети Саво у народном предању, од А. Васиљевића; Благај и његове знаменитости, од Саве Н. Семиза. — Српске народне умотворине: Краљевић Марко тражи брата у Сарајву, из збирке Н. Т. К.; Хаџиница и њезин воле, од Живка О. Њежића. — Листак.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Коношињак да очистиш од жива гада. Изјутра, кад изађу кокошке, стави у кокошињак жеравице и на њу посута доста ситна сумпора да изгори, а при том врата затвори и остави тако затворена до подне. После отвори, да се кокошињак добро изветри. Дим онај удави и потамани сав гад, али при том ваља пазити, да се не запали што. Најбоље је метнути жеравицу на плех ил на песак.

Живину да сачуваш од редње. Живинари препоручују у случају редње, да се даје живини сваке недеље помешано у храни по мало ситна сумпора; (на 20 кокошију 1 кашичица недељно); осим тога ваља дати живини сваки дан по мало ситно истучена дрвена угља у храни. Неки препоручују и овај лек кад наступи редња на живину: Да се кокошињак држи чисто и да се често (сваке недеље по једанпут) окади сумпором; у храни да се меша ситно исецкан црни лук или коприва, а уз то помало и дрвеног угља. Нека има живина увек свеже воде, а у води да стоји по један зарђан ексер.

Л И С Т А К.

ДНЕВНИК ЈЕДНЕ МЛАДЕ СРПКИЊИЦЕ.

15. јуна 1892.

Данас ми је 18. рођен дан. Како је многа девојка блажена тога дана, а ја? . . . Да би ми иколико срцу одлахнуло, поздравила сам поми-сао на мој забачени дневник чистом радошћу, те намерих да у њ' прибележим моје доживљаје за последњих дана. . . . О, Боже! . . . Још у почетку обећах себи описати последње доживљаје моје, а тако несмело скрећем своје духовне погледе на ту недавну прошлост! . . . . .

Кад сам из института кући дошла, затекла сам једну промену. Кућу у сусетству насрам купео је богати градоначеоник, а његов јединац Лудвиг, није се равнодушан показао насрам своје скоро приспевше сусетке. Они нежни погледи, онај сетан израз на замишљеном лицу, они весели осмеси, и све промене којима може спољашност осећаје срца да тумачи, одјекиваху у мом срцу неком непознатом милином. Осим тога он беше у помоћ позвао и цвеће, а цвеће је одиста моћан савезник у љубави! . . . Ову милу тајну саопштих у писму својој пријатељици с којом сам се у институту добро пазила.

„Са болом у души зауставила сам се код његовог имена, које страну народност одаје!“ То ми је између осталог писала мила и мудра другарица, која је и у васпиталишту туђинскога духа знала очувати особине младе Српкињице, која је и мене чешће корела што се не поносим тим особинама, које јој је њена узор-мајка тако дубоко у срце усадила. Сада се тако често сећам оних нежних укора на спрам којих бејаш онда равнодушна. Сада ме се тек немило дојима помисао, како сам у том погледу стајала много ниже од ње, али све се можда може објаснити са ове две три речи: ја врло рано остадох без мајке! . . . . . Мој се отац не ожени поново, јер као што и сам говораше, не хте доводити у кућу маћеху својој јединици. Брига око мог васпитања била је положена у руке гувернантама и васпитачицама, које су ме још од малена туђинским духом напајале. — Није чудо, дакле, што сам Лудвига волела без да сам осетила и најмање пребацивање савести с тога, што је он туђинац.

А на спрам Српства? Не само да бејаш равнодушна, него сам презирала све што је српско у толикој мери, да сам и моју добру тетку тиме јако увредила.

О једној забави што ју приредила М . . . . ска женска задруга, позове ме тетка у госте. После забаве журих да одпутујем што пре кући, ускос свему противљењу тетчином. Да ли се тетка досетила шта ме је тако јако дома вукло? . . . .

Након кратког времена добије мој добри отац од тетке писмо, у ком она имађаше улогу про-

водаџинице. Изазвала сам веома леп утисак, вели, код једног угледног младог трговца њиховог. Допадање је толико, да исти не пропусти замолити тетку, да се обрати на оца ми, да овај одреди време његовој посети, која ће имати ту жељ да запроси моју руку. — Тешко је веровати у какву ме је жестину и јарост довело то теткино писмо. Зар ја јединица и наследница замашног иметка мога оца, да се удам за тргова! . . . ха, ха, за трговца! . . . . И ја се свим негодовањем младе заљубљене душе љутих на тетку, што приволева оца особито овим разлогом, што је речени младожења Србин! . . . .

— Ти мораш снажнија утецаја показати насрам судбине твоје ћерке, јер морам признати да ми се њев самосвојан избор ни мало не допада! — Тим речима је завршила тетка писмо. Од куда је она за мој избор могла дознати? Ја јој нисам баш ништа о том говорила. Ни слутила нисам да је добри отац њој отворио срце своје пуно страха и зебње, када му је бодро око моју невину ал опасну тајну проникло.

— Као да је мени главно народност а не ранг! — одговорила сам незадовољно оцу, кад ми је представио теткине жеље, којима се и он придружује. И кад коначно одлучих да о том нећу ништа више да чујем, отац обећа да силу и наговарање неће употребити, али би се ипак јако радовао, ако би била наклона да бар ону другу жељу тетчину задовољим, наиме да јој одем у госте, јер тако јако чезне за мном. Можда је и мало лукавство превлађивало при тој напмени, али ја бејаш још лукавија. Отац имађаше на својој страни молбе и речи, а ја имађаш још и сузе! . . . Сузама сам му облила десницу, па наслонив главу на његово раме дубоко сам зајецала: Зар ти мислиш оче, да те ја могу на дуже времена оставити? Ја се осећам добро само у твојој близини, а у даљном месту морала би ме брига за тобом! . . . .

— Лудице мала, — прекиде ме отац, — та не мораш ићи кад баш немаш воље! — и обриса ми сузе својом драгом руком.

Добри мој отац! Да ли је слутио да ја те сузе и жецање нисам принела на жртву — њему! . . .

Радост, што сам се довила да не отпутујем, већ да дома останем, увећаваше још и вест да се чине припреме за једну красну забаву. У спремању одела, у нестрпељивом ишчекивању низаху ми се дани споро једно за другим, те најзад освану и једва очекивани. Кад сам се пре поласка погледала у огледало, и сама сам се усхитила мојим дивним изгледом у новој ружичастој хаљини. Отишла сам на забаву са надом да ћу се врло лепо провести, и да ће ово

вече блистати као сјајни алем у низу мојих успомена. . . . .

Лудвиг је био сушта пажња наспрам мене. Понајвише се мноме забављао и играо. Кад настане одмор он ме приведе оцу, а сам оде да набави разне понуде. Ја међу тим опазим да ми се отпарао накит од свилене траке; тек што се придржава о једном кончићу. Рекох оцу да идем у „гардеробу“ да приденем накит. Одох, па и необазрев се почех наменити траку.

— Ви сте то, срећна госпођице! — Зачух глас у коме ми зазвуча прилично јеткости.

— Ви као да то изустисте с неком иронијом? — запитах гордо, ни не погледав онамо од куда глас долажаше. . . . Ко се то усуди мене, отмену и богату госпођицу, са виса моје среће дозивати у овај обичан свет, па још таким гласом! . . . .

— С иронијом рекосте; можда и јесте, и онда свакако с правом. О лањској забави имаћаш ја вашу улогу, срећна госпођице. . . . О, и моји образи беху онда румени и свежи, као ваши сад, и моје очи сијаху сјајем радости, а сад? . . . .

То ме изазва да погледам онамо од куда глас допираше. Дирнуло ме је што тамо угледах. Наслоњена о једну столицу стајаше млада девојка, или боље рећи сенка од девојке, сухобона у највећој мери; зацело је још врло кратко време раставља од смрти. . . . Док ја прибирах ове утиске она нешто изрече, од чега чух само последње речи: срећна госпођице. Често понављање тих речи већ ме наљути, и ја оштрије рекох:

— Ако имате што да ми саопштите, реците јасније, јер ја нерадо решавам заговетке.

Тада и она плахо отпоче:

— И мени је Лудвиг говорио речи о љубави, и у мом је срцу нежним погледима распирио огањ, који је ево сажегао моју младост. . . . Ал нисам ја сама жртва његове вештине у ломљењу женских срдаца. Сирота „Mayer Ernestine“ и за њом се тамо негде у даљини тешка кластерска врата затворише! . . . Лудвиг је леп, млад богат и умиљат, није чудо што жртва његова неверства, свака на свој начин, постану мртве за свет. . . . Јест тако се плаћа Лудвигова љубав! — уздахну она и ућута.

Мени дође ова слабостиња као неки зао дух који хоће да уништи моју заносну срећу. Ни мислила нисам колико ћу јој негда бити захвална за то. На језику ми беху речи оштре и опоре, али се уздржах.

— Немојте мислити, — настави она, — да сам то све рекла за то да вас од њега одвратим. Толико милости не тражите у мом срцу, Ви! Јер делити можемо са својим ближњима свашта, па да у души бољи постанемо, само не и срце онога кога љубимо! . . . Још мање помишљајте да сам ради тога можда и дошла амо; не! ја сам показала интереса наспрам ове забаве једино из те побуде, да заварам моју бедну

матер надом, да нисам толико бона, колико се осећам. . . . .

Да ли она још што говораше? Ја више ништа не чух. Око мене као да све поче тамнити, за један трен обневидех, а кад ми се вид опет поврати, не опазих више оно болесно девојче; преда ме дође послужавка „гардеробе“ и запита може ли ме чиме послужити.

— Идите, — рекох, — моме оцу и јавите да је мени ненадно позлило, те не могу натраг у дворану, већ нека одмах дође да ме кући води. За тили час створи се отац у мојој близини. Мој изглед га је одиста поплашио. Одмах се одвезосмо кући. . . . И место чаробног вечера које ће блистати у низу мојих успомена, ја преживих једну крајње непријатну ноћ! . . .

Заиста Лудвиг беше прави вештак у освајању срдаца. За кратко време пође му за руком да његову слику опет у мом срцу усредреди, а оно вече са свима немилима утисцима да одагна из мог срца. — Једно после подне седела сам сама у мојој соби крај прозора, кад ми писмоноша преда једно мало писамце у ружичастом омоту. Отворих писмо и прочитах: Драга Јелена! Ваш ме отац не воли, ја не смем ни да покушам да вас у њега заиштем, јер вас он мени неће дати. Ако ме љубите, спремите се па ноћас неопажено сиђите до парка где ћу вас ја чекати. Одатле ћемо на станицу, а усуд ће нас однети далеко од оних који нашу срећу прече. Схваћате ли, Јелена, блаженство које вам предлаже ваш Лудвиг? . . . .

Као у неком бунилу већ по стоти пут прочитах писмо. Јест! и ја пронађох да отац не воли Лудвига! . . . . Од неког времена, кад га опазим под прозором да се са мном разговара, он ме баш онда захтева да му какву услугу учиним, и ја морам да се удалим ма ми како непријатно било. Сиромаш Лудвиге! . . . . Али за то те волим ја! . . . . То вече легох раније но обично да нико ни не посумња о мојој намери да будна поноћ дочекам! . . . .

Отићи далеко. . . . далеко од свију који нашој срећи завиде, или је ма из ког разлога не одобравају, — то је сан заљубљених! . . . . Мени то нуди, то предлаже он! . . . . И као опијена од неког заноса, и као под утецајем неке тајне моћи која је јача од моје воље, покуних неке ствари од вредности, и неке најпотребније, и . . . тек да свежем завежљај, али ми руке задрхташе и ја се ухватих за сто да не посрнем. Машта ми дочара слику оног сухободног девојчета са забаве. . . . И за један тренут оде сва чаролија коју она ситна слова са ружичастог папира распростираху; као да ми јекну један тајни глас: једну је отерао у самостан, другу у гроб, а тебе ће у понор понижења! . . . . Плану увређени понос мој, али и искушење беше велико, а да се једним махом победи. Љубав, понос, стид са намереног поступка све се то поче узајамно борити у мени. Растрзаној разним мислима и осећајима скоро ми свест помрча. Све што још у

мојој глави беше способно да мисли, све што у том тренутку називах душом својом, као да се бојаше самога себе, као да само себи не беше довољно, захеле да види мога оца. . . .

Дрхћућом руком отворих лагано и опрезно врата од очеве собе, и на прстима унићох у њу. Месечеви зраци раскошно осветљаваху спаваћево лице мога оца, на чијим пртама, и ако у сну, почиваше неки неизмерни бол. Ништа величанственије, ништа светије не видех још у животу од овога лица осењена крилом тихога сна, преливена тугом и болом, — од ових власи оседелих у поштењу. Клекох поред постеље па га помно посматрах. . . .

Боже! сутра би те драге руке чупале оне седе власи, а ко зна да ли би ово благо чело преживило жиг срамоте, што би га рођена му ћерка на њ утиснула! . . . Душа ми се следи од те мисли! . . . — Оче! — јаукнух, и падох онесвесана.

Кад дођох себи обретох се седећи на дивану поред мога оца, главом прислоњеном на његово раме. . . . Погледах бојажљиво у лице очево; никад не видех на њему толико поражености! . . .

— Шта је? . . . Шта је било? . . . питао је он тешко дишући. . . . Сневао сам да сам те изгубио, о, колико сам у сну препатио! . . . после сам те нашао, али ти као ниси више моје дете!

— Ниси сневао, оче! — завапих јецајући; — било је близу да ме изгубиш, јер ја више не бих била достојна да се назовем ћерком твојом! . . .

По прочитању оног злехудог писма отац ми важним гласом говораше: — Нисам мислио да ће тако озбиљан вид узети младалачка занешеност, коју сам од неког времена на теби опазио, ма да неумитно пребацујем себи што нисам одлучније наспрам тога поступао; пребацујем својој родитељској љубави, управо слабости, која се бојаше немилих сцена, твојих уздаха и твојих суза! . . . Но синоћ легох са намером да те позовем преда се, а да ти строго забраним свако општење са Лудвигом. . . . О, само кад није доцне било! — . . . И ту отац исприча, како је синоћ отишао у гостиону, и у једној соби зачуо велику грају која јасно казиваше да се ту необузdana младеж весели. Не марећи за такову врсту весеља, остаде он у побочној соби сам. Веселе се све бурније настављаше; чаше и боце летеше, а под њиховим ударцима прштаху плоче скупоцених огледала. — Зашто то радиш? — упита свакако најтрезнији међу њима необузdanог веселника. — Сутра кад ти се поднесе рачун не ћеш се баш, брате, веселити! —

— Све ће то намирити цеп старог Милутиновића! — одговори раскалашно један глас по коме отац познаде Лудвига. . . .

— Од куда баш он упита пређашњи.

— Зато јер је његова кћи најлепша госпођица у вароши, а мени ћете, држим, сви без поговора уступити првенство међу момцима. —

— Ха, ха; насмеја се први, — ваљда с

тога што си оне силне хиљаде дуга наклепао на врат твоје оцу, и што је изјавио да ће те се одрећи, ако тако и даље устераш! —

И сад настаде ужасна халабука. Неки су тапшали, неки се дивље смејали, а један је простачки грдио.

— И ја се, — заврши отац, — удалим неопажено из гостионе, смушен и са гнушањем у срцу, што се моја кћи спомену при таком призору, у такој прилици. — Ту отац одахне па ми погледа право у очи да види какав је утисак произвело на ме његово причање. Ја разумедох очев поглед. И не сачекав да ме што упита, одговорих свечано: Ја сам излечена, оче, и ја сад само Богу благодарим што нисам ради њега обешчестила име твоје! . . .

Великим немиром опазих, да се мој отац осећа врло малаксао, да му је лице неприродно бледо, и да руком снажно притискује леву страну груди. Огорченост услед јучерашњег догађаја у гостиони, узбуђеност услед ноћашњег призора, најзад и телесни напор када ме онесвеслу подиже и на рукама однесе до дивана, све то погорша његову срчану бољу од које дуже времена пати тако, да га и у постељу свали. Вешт лекар одабираше из ризнице своје спреме и знања што најбоље могаше да сузбије болест, моје се цело биће претвори у негу и најљу наспрам драгог боника али узаман. . . . У очајању стајаш поред његове постеље и крај великог усиљавања не могах задржати сузе.

— Што плачеш? — упита ме изнемогло отац.

— Оче, како ми тешко пада признање, да си свега овога достао ради мене! — Отац ме погледа бескрајно нежно.

— Али ће ме твоја нега и оздравити! — . . .

Но болест као да се не хте умилоствити мојим сузама.

Једном кад му одвећ зло беше дозове ме себи и испрекидано рече:

— Драга ћери моја! Мени је врло тешко надати се можемо свачему. Ти си ми истина, оном приликом рекла да си излечена од заноса, и да више не ћеш на њ мислити, али ја то женској у твојим годинама не могу веровати. Кад мене једном не буде, можда ће он опет покушати да твоју наклоност задобије, а занос као и болест, осетљивији је кад се поврати. . . .

Но да ти представим колико то није моја воља, ево ти велим, да ћу, ако ми стање дуже овако устраје сав иметак завештати на добротворне сврхе, а теби ћу оставити своту таман толику, с којом можеш бити сигурна, да те тај недостојник не ће узети из љубави! —

— Оздрави ти само, оче, ох оздрави! . . . . Ми ћемо отићи нашој тетци, ја ћу код ње остати; . . . ја хоћу да живим даље од овсга места у коме сам ти толике јаде нанела: — . . . .

То ми је говорио језик. Моје срце, моја воља, моја се душа изливала у тим речима, — отац ми је морао веровати! . . . .

И као да је то баш и очекивао, и као да је у том назирао и мој и његов спас, и као да немила боља послуша вацај мој, отац се на моју велику радост поче приметно опорављати. И моје се лице све већма разведраваше.

Кад отац први пут устаде из постеље, клекох пред иконом Мајке Божје и помолих се: Света Богородице, хвала ти што благослови моју младост, хвала што ме грешна стаза не отрже од постеље мога боног оца! . . . .

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Нов епископ. Његово вел. краљ Франц-Јосиф I. изволео је потврдити св. синодом изабраног новог будимског епископа г. *Лукијана Богдановића* архимандрита беочинског и досадањег администратора будимске епархије, који ће се посветити у Карловцима 1. (13.) марта о. г. Ми се од овог најмлађег архијереја многим добру надамо; нека нам га Бог поживи да нам наде и испуни!

Нов митрополит српски. Изборни сабор у Србији изабрао је у недељу 15. (27.) фебруара о. г. за митрополита српског *Инокентија*, епископа нишког и краљ га је сутра дан потврдио. Новог митрополита хвале као образована и врло добра човека! Нека је овај избор срећан по цркву и народ српски!

Прослава. 1. Најстарија је овострана задруга *Сркиња у В. Кикинди*. Ове године се навршује 25 година, како је та задруга поникла и она ће о Ђурђеву дну да прослави своју 25. годишњицу.

2. *Софија Лукићна* одлична учитељица вршачка, навршила је 25 година свог учитељског рада и ступила је у мир, да ужива у својим лепим делима.

3. Гђица *Софија Пешровна*, начелница женског института царице Марије на Цетињу, прославила је јануара месеца своју 10 годишњицу као начелница тог завода За њене велике заслуге по вишу просвету Српкиња у том крају, чести-тао јој је и кнез Никола и приредио њој у част вечеру.

4. Хрватски родољуб, заслужни и велики архијереј ђаковачки г. *Јосип Јурај Штросмајер* прославио је минулог месеца 60-годишњицу свога свештеничког делања. Народ хрватски одао му је заслужну пошту. Нека га Бог поживи још дуго братском хрватском народу на славу, а Словенству на дику и понос!

Народна кујна. Лањске зиме покренуо је овде мисао овдашњи грађанин *Јосиф Ернст*, да се за сироту школску децу отвори добровољним прилозима кујна, или давање ручка за три најоскуднија зимска месеца: децембар, јануар и фебруар. За ту цел је он сам скупио лане преко 800 ф. и поделио на три овдашње женске добротворне задруге: српску, прву новосадеку (римокатоличку или мађарску) и јеврејску. Ове зиме је опет заишао овај грађанин по нашим и јеврејским кућама и скупио лепу своту прилога за ову цел и предао српској и јеврејској жен. за-

друзи, по 150 фор. а. вр. те је тако на Сретеније отворена српска дечија кујна на темеринском друму и примила 26 српке мушке и жен. деце из осн. рар. школа, те ће им давати ручак кроз шест недеља дана. Ово је заиста хумана (човечна) цел, те заслужује и г. Ј. Ернст и женска задруга топло признање.

Погреб пон. Михаила обављен је у недељу 9, (21.) феб. о. г. на најсвечанији начин. Присутан беше краљ Александар и Краљ Милан. На погребу је био заступљен и цар руски Никола II. својим београдским заступником. Београдске је општина решила, да овом великом покојнику подигне надгробни споменик на храму, где је сахрањен, онаком плочом, каква је подигнута тамо скорим Вуку и Доситију.

И Нови Сад је одао достојну пошту овом заслужном сину српског народа. Врли родољуб Арса Пајевић дао је огласити смрт митрополитову у саборној цркви и приредио је врло свечан парастос у истој нашој цркви у недељу 15. (27.) фебруара о. г. какав се код нас до сад није ни видео, и на коме је чинодјејствовао г. епископ бачки *Герман* са архимандритом ковиљским *Анашолијем Јанковићем* и васколиким месним свештенством. Ректор карловачке богословије г. прота *Јован Вучковић* изговорио је том приликом врло лепу беседу у славу и почаст тог великог покојника Вечан му спомен!

Вршачка задруга Наше добротворне задруге Српкиња имале су већ већим делом своје ред. главне скупштине; осим оних, чији рад доносимо на својем месту опширније, имале су своје скупштине и митровачка, вршачка шидска итд.; али је најважније да споменемо, да је вршачка задруга ове године, од свога малог капитала од 3000 фор основала фонд за вероисповедне школе у сломе месту с прилогом од 1000 фор. и решила да на ту цел приреди ове године две забаве и да купи прилоге.

Ово је било потребно, јер је тамошњи маџистрат укинуо припомоћ српским вероисповедним школама, што нису хтеле да се покомунале, те је сад тамошња срп. прав. цркв општина решила, да задржи вероисповедни карактер својих школа и да их прими на своје издржавање; а ту је, богме, потребна помоћ целог грађанства. Ми се радујемо, што је Задруга појмила важност и замашај тог чина и прискочила у помоћ својим школама.

Забаве. Добротворна Задруга Српкиња у Задру приредила је на Сретеније беседу у

корист свога фонда. Програм је одабран био. — Срби Оросламошани (у Банату) приредили су на исти дан забаву с игранком у корист оснивања српске земљорадничке задруге. — Румска задруга Сркиња приредила је такође тог дана своју забаву у корист свог друштвеног фонда. Радујемо се, што је поново оживела ова задруга, која је неко време спавала. Заслуге за то — па и у овој забави имају највише гђе: начелница Николајевићка, подначелница Маринковићка и тајник Др. Дима. — В. бечкеречка добротворна задруга Сркиња приредила је по други пут дилетанску представу у корист сиротиње торонталске: „Грофица Сара“, драма у 5 чинава, превео с француског и за срп. позорницу удео Милан Ђ. Матејић мл.

ЧИТУЉА.

† **Олга Стевановић рођ. Недић** супруга одличног пароха и народног посланика на карловачком сабору, Стевана Стевановића, преминула је 20. јануара о. г. у својој 34. години живота. Њу оплакује неутешни супруг са четворо нејаке деце, а беше добра мати и Сркиња. Народ ју је врло поштовао и у многобројној пратњи показао то. Лака јој црна земља била!

† **Велимир М. Тодоровић** ванбрачни син пок. кнеза Михаила, који је живео у Минхену, престоници баварској у своме дворцу, преминуо је тамо 21. јан. (2. фебруара) о. г. Њему је остало једно имање у Румунији од 132.000 јутара земље и он је тим многа добра чинио српским ђацима. У својој последњој вољи завештао је све то имање Србији на просветне и добротворне цели, те је тако постао данас највећи српски добротвор. Беше врло добра срца, скромне и благе нарави, а притом врло образован Србин. Нека му је лака туђа земља!

† **Милка Н. Новановић**. Честита ћерка јединица бос. Петровачког пароха г. Косте Новаковића, преселила се у вечност 8. фебруара 1898 г. у 19. години свога млађаног живота. Покојница бејаше као девојка узорита, блага и смирена, као Сркиња ватрена и одушевљена родољубка, као хришћанка побожна и као другарица верна и одана. Као таква, била је веома поштована од свију који ју познаваху. Погреб је био 10 и. м. Спровод бејаше огроман и величанствен, како вога Петровац дочекао није. Опрштајно слово говорио је оvd. грађанин Богд. Р. Милановић. Лака јој црна земља и вечна успомена! Б.

† **Јован Марић** овдашњи срп. нар. учитељ, уредник листа: „Винограда“ и сауредник „Школског Одјека“ преминуо је 19. фебруара о. г. у својој 42. години живота. Издао је и три књижице у преводу: „Мирко и Гојко“ „Ускршње Јаје“ од

Шмита и „Црна Индија“ од Верна. Бог да му душу прости!

† **Душан Јовановић** адвокат и поседник новосадски, старатељ народни добара у Бачкој, члан управе централног кредитног завода у Н. Саду, члан „Матице Српске“ и срп. нар. позоришта преминуо је 23. фебруара о. г. после дуге и тешке болести у својој 45. години живота, оставив за собом неутешну супругу и троје малолетне дечице. Вечан му спомен!

† **Марија уд. Поповићка**. 9. фебруар о. г. растужио је јако целе Винковце, јер је тога дана покосила смрт једну од најугледнијих и најплеменитијих душа тога места, покосила је Марију Поповићку, с којом се дичило Српство оног краја, а која је била понос тамошње добротворне задруге, која је лане поникла понајвише њеном иницијативом. Беше образована, при том подузетна и милостива, како само умеју да буду наше матере. Она је помагала сиротињу, а особито сироте и добре ђаке, па и наш млади сарадник г. др. Стеван Стојковић могао је свршити своје науке само њеном потпором. Нека ју преблаги Бог дарива за то рајском насладом!

Одговори уредништва.

Калимегданки. Ваша се песма „Сећање на једну ноћ“ забацила код садруга мог од лане, те не могу да јој уђем у траг и за то не може ни изићи. „У заносу“ добро је, доћи ће на ред скорим.

Загорцу у Брчком. Изићи ће, кад јој време буде, кад се цветови пробуде.

Гђи Љубици Момчиловића Панчево. Поступио сам по жељи вашој и хвала вам у име сиротица!

Неколицини лањских прешилашника. Молим да извине, што нису на време добили неке бројеве из прошле године. Мој садруг лањски, г. А. Јорговић, био је отсутан одавде 10 дана, а лањски су листови његова својина, те нисам могао добити поискане бројеве док се није вратио.

На знање.

Претплатницима у Србији.

Јављамо поштованим преплатницима у Србији, да се примио скупљања на наш лист поред књижаре *Велимира Валожика* у Београду и г. *Марко Ж. Димишријевић* Алексинчанин из Гор. Милановца, те коме је отуда лакше, може послати претплату и на овог господина.

Овај број шиљемо сад само онима, који се претплатили или јавили, да ће држати лист и даље. Но штампали смо и сад више примерака, за оне, који се буду још јавили.

Уредништво.

САДРЖАЈ: † Михаило, Архиепископ Београдски и Митрополит Србије. — * * * Јов. А. Дучић. — Жене адвокати. Јелица Беловић-Бернадзиковска. — Ј . . . — Смиљана. — Паоло Мантегаза. „Уметност у склапању брака.“ Прер. Стеван Влајковић-Риђица — ГГ. Милки и Сави, приликом ступања у брак. Ј. Ђ. — Дописи. Нови Сад. — Земун — Радња добротворних Задруга Сркиња. Нови Сад — Вел. Кикинда. — Загреб. — Задар. — Белешке — Листак. Дневник једне Сркињице. — Ковчежић. — Одговори уредништва — На знање.